

**Volum coordonat de
Cosmin Budeancă**

Dalia Báthory, Andreea Iustina Opriș, Dragoș Ursu

VIETI , ÎN UMBRA TRECUTULUI

**Supraviețuirea și integrarea socioprofesională
a familiilor foștilor deținuți politici
în comunism
Mărturii și documente**

POLIROM
2021

Cuprins

<i>Mulțumiri</i>	7
<i>Nota editorilor</i>	9

INTERVIURI

„M-am dus plină de emoție. Și pentru mine era un șoc. Urma să văd un necunoscut care îmi era tată. A fost blând și cumpătat, mi-a câștigat încrederea” (<i>Gabriela Beldie</i>)	15
„Astăzi, din păcate, nu prea avem țeluri mari” (<i>Pia Brînzeu</i>)	22
„Nu vedeți că nu se știe nimic? Atunci când a trebuit cu adevărat să se știe, să se încerce ceva, după Revoluție, nimeni n-a mișcat nimic” (<i>Maria și Luana Constantin</i>)	31
„Voi nu știți ce tată aveți! Indiferent ce s-a întâmplat, tată ca al vostru nu mai era” (<i>Zoița Cuțu</i>).....	51
„Comunist n-am fost în veci! Nici nu i-am suportat și nu-i voi suporta în veci!” (<i>Silviu Dragomir</i>).....	57
„Suferința asta n-o regret, mai ales că cred puternic în tot ce-au făcut cei care au murit” (<i>Constantin Gâdea</i>)	70
„...au încercat să mă coopteze să fac teologia în clandestinitate” (<i>Pr. Vasile Hotico</i>)	82
„...să-i schimbăm numele, că altfel nu mai poate face școală” (<i>Corneliu Horescu</i>)	93
„Noi n-am făcut nimic, dar muream de ciudă că n-am făcut nimic” (<i>Jáncsó Csaba</i>)	104
„Teama aia apăsătoare pentru toți nu poate să o conceapă omul de astăzi” (<i>Józsa Árpád Csaba</i>).....	111
„...eu nu l-am cunoscut pe tata. Io nu mi-s vinovat cu nimic” (<i>Grigore Merceanu</i>)	122
„Cât grâu este... și noi n-avem o pâine!” (<i>Elena Livica Popescu</i>)	134
„Doamne, am fost chinuit de copil, da’ să fiu chinuit și-acuma...” (<i>Nicolae Popescu</i>)	148
„În 2013 am aflat adevăru’. Până atunci nimic...” (<i>Gavrilă Roba</i>)	159
„Istoria aceasta face parte din noi. Și nu trebuie să o uităm” (<i>Aurelia Ștefănescu</i>)	172
„Baza gândirii noastre a fost că a izbucnit Revoluția din Ungaria și am bănuț că se va întinde” (<i>Török László</i>).....	183

„Unde lucram, nu puteam să avansez așa cum meritam” (<i>Váncsó Árpád</i>)	191
„Loialitatea mea este față de spiritul liber” (<i>Visky András</i>)	199
„Nu cred c-aș putea să-mi imaginez altfel viața mea decât cu el” (<i>Aurelia Vișovan</i>)	222
„Nu pot să-ți dau locuință, că tu ești cu trecutu’ tău” (<i>Cornel Vlad</i>)	240
„Măi copii, fiți demni ! Chiar dacă nu aveți, dacă vă lipsește ceva, să nu cereți niciodată nimic de la nimeni ! ” (<i>Carmen Vlad și Anca Pop</i>)	255

DOCUMENTE

Lista documentelor	265
Documente referitoare la deținuți politici	269
Documente referitoare la familiile deținuților politici	335
<i>Prezentarea autorilor</i>	361
<i>Indice de persoane</i>	365
<i>Indice de locuri</i>	375

Domnul Andreescu e la Constanța.

Da, la Constanța. L-am sunat și i-am zâs că mă duc acolo, în Tulcea. Acolo o zâs că m-ajută cineva... Că am vrut să iau io ciment și fac acolo... Dar nu am rezolvat nici cu el.

Când m-am dus la Periprava a doua oară, deja era construită biserica asta a rușilor, a lipovenilor, și în cimitiru' comun erau numa' bălării. Vă spun drept. Și am văzut cruci cu două... brațe. Deja s-or băgat unde-i groapa care se zice că-i groapă comună, dar am înțeles că nu prea-i groapă comună... Nu mă pricep. Da' în orice caz... (se gândește – n.n.) nici nu m-am dus la hotel...

Apoi am rugat pe cineva din Periprava, de acolo, să-mi facă niște poze. Și m-o trombonit până la urmă, n-o mai răspuns la telefon.

M-am mai dus acu' doi ani din nou, ultima dată, ș-am făcut eu poze. Se vedea că o făcut... Marius Oprea ceva săpături acolo¹. Ș-atuncea m-am dus pregătit ș-am făcut și poze, toate astea care le-am dat la domnu' Bjoza²... Ați văzut, la intrare acolo era și gard... Știu că m-am plimbat pe la preotu' din sat, la care i-o fost frică și lui să vorbească... no, abia m-o primit înăuntru. În orice caz, m[i]-o spus oamenii de acolo și preotu' că-i ducea [pe deținuți] la stuf...

Am crezut că știe cineva ceva pe acolo de tata, dar nu... Și era un militar care era acolo la pază și ăla m-o ajutat. Adică, ne-am ajutat reciproc când am coborât din vapor. Și ăla chiar mi-o zâs că îs torționari care încă mai trăiesc și-o duc bine mersi. Deci îs finanțați bine... Deci am rămas cu un gust amar, da' groaznic, că... m[i]-o spus că încă ăștia n-au nicio treabă. Știu că abia după 25 de ani, ăsta, Vișinescu³ și Ficior⁴, care o fost comandat...

Și-acuma, când m-am dus, am dormit pe vapor, pe acolo. M-or chemat marinarii de acolo la o ciorbă. Io le-am spus că am aici pe taică-miu... O fost o omenie. Da' nici acuma, când am fost ultima dată, nu am reușit să rezolv să fac ceva. Și de-atunci nu m-am mai ocupat.

Tatăl dumneavoastră a fost arestat în '41...

Da, am aici hârtia. Deci, în total, a fost 21 de ani⁵...

cu domiciliu obligatoriu la Rubla, în Bărăgan. Informații din fișa matricolă penală din AANP ; interviu cu Paul Andreescu, în Cosmin Budeancă (coord.), *Experiențe carcerale în România comunistă*, vol. I, pp. 85-105.

1. Cu excepția săpăturilor din 2013, toate celelalte la care a participat Marius Oprea au fost coordonate de arh. dr. Gheorghe Petrov.
2. Octav Bjoza, născut la 11 august 1938, în Iași. A fost arestat ca student la 25 iunie 1958 și condamnat la 15 ani muncă silnică, pedeapsă redusă ulterior la 4 ani. A executat pedeapsa în închisorile Gherla, Salcia, Periprava, Văcărești, Galați, Grind, Bacul 4-Grind și Codlea. A fost eliberat la 23 iunie 1962. Din 2009 este președintele Asociației Foștilor Deținuți Politici din România.
3. Alexandru Vișinescu, născut la 27 septembrie 1925, în Aldeni, Buzău. Cunoscut în special pentru faptul că între 1956 și 1963 a fost comandantul Penitenciarului din Râmnicu Sărat. La 1 august 2013, IICCMER a formulat un denunț împotriva sa. A fost judecat și condamnat în 2015 la 20 de ani de închisoare pentru tratamente neomeneoase (infrațiune contra omenirii). Și-a executat cea mai mare parte a pedepsei în închisoarea Jilava. A decedat în spitalul închisorii Rahova la 5 noiembrie 2018, la vârsta de 93 de ani.
4. Vezi nota 1, p. 63.
5. Durata însumată a condamnărilor primite și executate a fost mai mică. Pentru detalii, vezi nota 1, p. 122.

Și a murit în '62...

Da... am... (caută printre documente – n.n.). Am socotit eu în total, așa, cum mi-or venit toate hârtiile de pe la CNSAS, în total 21 de ani, 7 luni și 7 zile o avut ani de pușcărie, condamnat.

Aici luați în calcul și perioada de domiciliu obligatoriu...

Domiciliu' obligatoriu nu cred ca l-am pus, că n-o prea fost. Sau oare l-am pus... ? Nu mai știu. Da' în orice caz... (se gândește – n.n.) o fost plimbat. Și or încercat comuniștii mai multe. O încercat să-l tragă de partea lor, cum o făcut cu alții mulți, că toți erau legionari la vremea aia. Deci cum o făcut cu... Iosif Constantin Drăgan¹. Dar taică-mio era... cu bani atuncea. Dar i-au luat tot, bineînțeles. Că taică-mio o fost inginer la firma Shell, adică actuala firmă Shell, la firma Astra Română atunci, care-a fost anglo-americană pe vremea aia... Cam bogat. Am eu hârtiile cu salariul lui. Deci, o avut cam 33.000 lei pe lună și un salariu de ministru era 1.200 pe vremea aia. Și-o avut niște invenții... la cracarea uleiurilor.

Ce înseamnă cracarea uleiurilor ?

Niște proceduri chimice... la uleiuri, cum scoți benzenuri și d-alea. Îs chestii de chimie, așa.

Când ați aflat de el că e mort ?

Păi, am primit certificatu' de moarte... într-o cutie de lemn... (oftează – n.n.) Mai era acolo o păpușă făcută pentru mine... (plânge – n.n.), moțu' meu de la botez, pus într-o batistă, și dinții lui de aur. Și până la urmă maică-mea n-o mai putut și nu știu ce-o făcut cu cutia aia, da' în orice caz n-a mai ținut-o... o aruncat-o! N-o putut s-o mai țină. Și certificatu' de moarte l-am primit după trei ani după ce-o murit². Înțelegeți ? Asta o fost... Astea le-am primit la Oravița, când stăteam acolo.

Aicea sunt eu... la botezul meu, aicea sunt cu el, că na... o fost bucurie mare când m-am născut io... (arată câteva poze – n.n.)

V-ați născut în condiții destul de vitrege, în Bărăgan...

Da, da.

Când v-au dus familia acolo, în Bărăgan ? Când a fost valul masiv de deportări, în 1951 ?

Cam... Da, când o fost valu' ăla masiv. Au dus pe mama și cu bunica mea (Maria Lungu – n.n.) din Ciclova Română. Or plecat d-aicea în bou-vagon, deportate... La Răchitoasa, cam așa.

Tatăl dumneavoastră, când s-a eliberat, a venit acolo ?

Tata era acolo, în sat, cu domiciliu obligatoriu. Și când o venit maică-mea și cu bunică-mea, le-o pus paru' să-și facă casă. Și erau noroaie și era și frig, nu mai aveau

1. Iosif Constantin Drăgan (1917-2008). Om de afaceri. Licențiat în Drept, în Științe Economice și Politice, doctor în Drept. A avut relații apropiate cu Garda de Fier. În Italia a înființat mai multe companii în domeniul petrolier, iar după instaurarea regimului comunist a rămas în exil, de unde a întreținut relații comerciale cu entități economice din România. Iuliu Crăcană, „Iosif Constantin Drăgan – Dosarul de Securitate”, în Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu (coord.), *Destine individuale și colective în comunism*, Editura Polirom, Iași, 2012, pp. 210-227; https://ro.wikipedia.org/wiki/Iosif_Constantin_Dr%C4%83gan (accesat la 2.01.2021).
2. Data eliberării certificatului este 20 mai 1965. Pe acesta apare data morții 12 octombrie 1962, în timp ce pe fișa matricolă penală apare 8 octombrie 1962.

timp să-și facă o casă. Și ele, la un moment dat, au lucrat, o zi, două sau nu știu cât timp or rezistat, și dup-aia... or clacat. Deci n-or mai vrut să mai trăiască și s-or dus să se-arunce în Borcea¹. *Ne-am înțeles : prima dată m-arunci tu pe mine și dup-aia m-arunc eu...* Asta m[i]-o povestit mama. Și-atuncea taică-mio le-o urmărit... că ce vor să facă și le-o luat că : *Lasă, că se poate trăi ș-aicea !* Și așa s-a cunoscut tatăl meu cu mama mea². Dacă nu le urmărea... nu eram.

Asta o fost istoria... Marcel Sămânță³ o scris... Io nu mai pot să povestesc...

Io am avut 3 ani sau 3 ani și ceva când am plecat de pă Bărăgan și el era deja luat la Constanța, în pușcărie. Dup-aia l-or mutat în Periprava. Io când am avut 6 ani, atuncea l-or omorât pă el⁴. Că ăștia din Constanța tot l-or chemat la anchete, cu bătaii, cu d-alea, ca să îl facă „roșu”. Din „verde” să-l facă „roșu”. C-așa era atunci... Na, și el le-o spus că nu se face „roșu” și atuncea l-or bătut în așa hal încât, după ce l-or dus la Periprava, o mai trăit două luni. Domnu’ Danciu⁵ o știut amănunte exact cum o fost atunci când o murit. Că ș-acolo, în lagăr, ei povesteau, când s-auzea căruța că pleacă noaptea, atuncea însemna că mai aveau cadavre de pus. Și pă unele le-o’ aruncat în apă... M[i]-or povestit că nu se știe unde a fost pus. Acolo era pământul, apa sau ceru’. Da’ asta e...

Cum ați reușit să faceți școala, ați avut probleme de dosar ?

Când am terminat pă Bărăgan, mamă-mea o mai rămas, că era învățătoare acolo și avea elevi... Da’ apoi am venit amândoi la Oravița. Și când am fost la școală m-or lăsat în pace... Eram ascultător, d-aia n-am prea avut probleme.

Era unu’ Coțofană, colonel, sau nu știu de ce, că era mare acia, la garnizoană, în Oravița, șefu’ garnizoanei. El o stat în gazdă la noi, cu nevasta și cu un băiat, Marius. Na, și știu că io nu vream să mănânc dacă nu venea și Marius să mănânce. Eram prieten bun cu el. Și colonelul mă simpatiza și totdeauna mă căra cu mașina... Că, na, io eram numai cu maică-mea. Și mai era colonelul David, în Oravița, avea un băiat, Sorin, care o fost coleg de clasă cu mine, și eram sânguru’ care umblam pe la ei. Mă chema pă la el, eram prieteni buni. Asta o fost în clasele I, II, III, IV. Nu mai știu dacă pân-n clasa a VIII-a, că dup-aia ei or plecat.

Și mama o avut o pensie mică... 1.300 de lei, știu io că atât o avut. Și cu aia m-o ținut și student și tot. Da’ am învățat, e drept c-am învățat.

V-ați ales o meserie și o facultate în profilul realist, deși aveți talente artistice...

Păi, știți cum o fost..., n-am ales-o io. Și cum o fost cu talentu’ ăsta artistic? Io când eram mic de tot, venea la noi un mare medic, doctoru’ Bucheru, care o operat-o pe

1. Braț al Dunării.

2. Potrivit certificatului de căsătorie, cei doi s-au căsătorit la Movila Gâldăului la 31 decembrie 1954.

3. Marcel Sămânță, *Bărăgăniștii*, ed. cit., pp. 44-51.

4. Cicerone Ionițoiu afirmă că „la 12 septembrie 1961 [Grigore Merceanu] a fost ridicat din lagăr de Securitatea Constanța și dus la Securitatea București (Uranus). În octombrie 1962 a revenit în lagărul Periprava, adus pe targă, incapabil să scoată vreun cuvânt și atât de desfigurat încât nu a fost recunoscut inițial nici de cei mai apropiați cunoscuți. Nu i s-a acordat nicio îngrijire medicală. A murit la 12 octombrie 1962 și probabil a fost aruncat în Dunăre” (*Victimele terorii...*, *Dicționar M*, p. 220).

5. Ștefăniță Danciu, născut la 13 februarie 1927, în Bogdana, Teleorman. Desenator tehnic. A fost arestat la 12 ianuarie 1952 și condamnat la 8 ani temniță grea. A executat pedeapsa în închisorile Baia Sprie, Jilava și Aiud. La expirarea pedepsei a fost internat administrativ pentru 48 de luni. A executat pedeapsa în închisorile Aiud, Formațiunea 0967 Constanța, Culmea și Periprava. A fost eliberat la 9 ianuarie 1964. Informații din fișele matricole penale din AANP.

mătușă-mea. Și m-o văzut pă mine că făceam din plastilină chestii mici. Știți? Deci, dacă făceam un elefant, sămăna a elefant, da' mic, așa. Făceam pisici, d-alea. Și le-o spus să mă trimită din clasa I, pă lângă școală, la liceul de artă. Și m-o dus acolo, în Oravița. Îi un loc părăsit acum. Și vă spun, erau oameni acolo... Pfai de mine! Mi să face păru' măciucă când mă gândesc ce era atuncea și ce-i acuma! Deci niște oameni... de oameni, talente, nu așa. Profesoru' dă pian o fost coleg dă Conservator cu Constantin Arvinte¹, dac-ați auzât de el, compozitor mare la București. Era bun, bun. Scria pântru fanfară, pântru orchestră dă muzică populară, imediat. Oameni valoroși. Na, și m-o trimis acolo să mă înscriu la arte plastice, să le arăt io la ăia ce repede fac cu plastilină. Na, și io când am intrat înăuntru... erau niște scări, așa, și lângă era o ușă unde s-auzea cum cânta la clarinet profesorul meu de mai târziu, George Motoia Craiu²... (pauză, emoționat – n.n.) Când am auzit, am bătut la ușă și l-am întrebat dacă nu pot să mă înscriu și eu la instrumentul ăla.

V-a plăcut cum suna...

Da, mi-a plăcut... (pauză, emoționat – n.n.) M-o-ntrebat: *A' cui ești?* I-am spus. N-o cunoscut-o pe maică-mea, n-o avut de unde să mă ia. Pân' la urmă o făcut niște legături cu mătușă-mea, că era vecină cu el pe strada Valea aurului din Oravița. Na, și pân' la urmă... m-o văzut că eram pasionat... și mi-o dat el un clarinet, de la școală. Că maică-mea n-o avut bani... M[i]-o cumpărat până la urmă un clarinet, da' foarte greu. Că ea o avut pensie mică... abia trăiam. Și, pentru că exersam mult, știu că profesorul Motoia Craiu mai lua câte o ancie și îmi mai dădea: *Țâne aici!*

Și cum de ați ales ingineria?

E istorie lungă aicea, că io voiam să mă duc la Conservator. Profesoru' meu de clarinet, Motoia Craiu, o ținut la asta. Io, cum am crescut și am trăit fără tată, m-am atașat dă el foarte mult și el s-o atașat dă mine. Și el i-o spus lu' mătușă-mea: *Lasă-l să meargă la Conservator!* Și mătușă-mea și toate neamurile din Oravița, nu, să mă fac inginer. Mama mea o mai avut două surori... și or tăbărât pă mine că nu-i meserie serioasă, cântatu', și chestii din astea. Și până la urmă... m-am făcut inginer.

Na, și profesorul ăsta al meu de clarinet când o murit o fost pântru mine un lucru... greu. El era un om care o avut patru clase, da' un autodidact extraordinar. Ș-acuma mai are o fată care-i în America și io am scris despre el, dacă citiți pe Facebook, o să vedeți. Atuncea erau autodidacți care erau mult mai cultivați decât... unii care erau profesori universitari sau „la oraș”. Deci numa' așa, ca să vă dau un exemplu scurt: corul de la Slatina-Nera³ n-o avut 20 de oameni. E, dân ăia 20 de oameni, țărani, care n-or avut școli și d-astea, erau autodidacți, 16 orchestrau. Să puneau la armoniu și scriau. Armoniu, că nu erau plane, orgi și d-alea. Erau plane, da' nu aveau ei bani pentru așa ceva. Și orchestrau, scriau, pântru patru voci.

Nu pot să povestesc prea mult, da', dacă citiți pe Facebook, o să vedeți că acolo am scris mai mult cum a fost cu cântatu'. Da', în orice caz, toată viața mea am fost o fire

1. Constantin Arvinte, născut la 21 mai 1926, în Voinești, Iași. Compozitor, dirijor și folclorist român. https://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_Arvinte (accesat la 2.01.2021).

2. George Motoia Craiu (1928-1978). Clarinetist, autor de melodii, culegător de folclor, dirijor de orchestre, formator de tinere talente. Cornel Bogdan, „Lăutari vestiți ai Banatului: George Motoia Craiu – un vrăjitor al clarinetului”, disponibil online la <https://www.banatulazi.ro/lautari-vestiti-ai-banatului-george-motoia-craiu-un-vrajitor-al-clarinetului/> (accesat la 2.01.2021).

3. Localitate în județul Caraș-Severin.

mai deschisă, așa. Și n-am avut șarpărie-n cap, niciodată. Când îți lași creierul mai mult să meargă aiurea... îi rău.

La facultate cum a fost ?

Vai ș-amar ! Da' nu mi-o plăcut. Dar am făcut, n-am pierdut examene. Am intrat ș-al pătrălea. Am fost băiat bun, io eram cu condica. Eram vai, spaima lumii... că umblam cu condica aia. Da' numa' la examene mă duceam. Vai ș-amar ! Cinci ani, vă spun, io prin sesiune învățam. Așa nu prea învățam. Mă duceam la Ansamblul „Doina Timișului”, mă duceam pă la Oravița, aveam orchestră adevărată acolo, era mai tare ca „Doina Timișului” de o sută de ori. Și umblam cu d-aștia, da' în sesiune am tras ca lumea, deci puține examene am avut picate, trei în cinci ani, așa. Când eram în sesiuni, învățam 14-15 ore pe zi, trebuia să tragem, deci nu m-am jucat. Și știu că la o oră luam câte zece sau cinci minute pauză, cât aveam răbdare, și-atuncea mă duceam în cameră și mai cântam. Asta mă relaxa pe mine, cântatul. Io nu știu, da' io i-aș obliga pe copiii din grădiniță și pân-n clasa a V-a să aibă un instrument. O fost în Elveția un coleg de-al meu și îi obligatoriu să aibă un instrument în casă. Că nu cântă, că numa' la Crăciun cântă, da' știe să cânte... orice, orice.

Și după ce am terminat stagiatura, când am venit aicea, în Timișoara, eram pă la Cântarea României, imediat m-o luat, că or avut nevoie să-și facă orchestră la IMAIA¹. Io am luat premii, că așa m-or angajat, la Ansamblul Profesionist „Banatul”. Că m-or angajat prin concurs și 21 de ani ca suflător am avut grupa I și am ieșit zece ani mai repede la pensie. Dar or avut nevoie de mine... Că altfel erau niște chestii, nu puteam io, cu buletin de Oravița, să ajung în Timișoara.

Și eu având valută, m-or pus pe o listă... Adică m[i]-or luat banii și mi-or construit ei un apartament.

Dar de unde aveai valută ?

Tata o avut un fond de pensie de 2% din salariu, pe care firma unde o lucrat el, fiind anglo-americană, cu sediu în Haga, i-o depozitat acolo, în Haga. Și taică-mio o pus pe numele meu banii ăștia. Pă mine mă cheamă ca și pe taică-mio, Merceanu Grigore. Și dân sum-aia trei sferturi am avut dreptul io și un sfert mama. Și mama i-o ridicat, dar majoratu' lor îi pă la 21 de ani, mi se pare... nu mai țau minte, că-s mulți ani de atunci, da-n orice caz, când am împlinit vârsta, au putut să-mi facă plata. Io am avut de la taică-mio toate hârtiile, cu firma la care o lucrat, cu tot, și am trimis acolo, în Olanda. Și-atuncea am avut noroc cu un profesor dă volei dân Oravița – Dumnezeu să-l ierte – prin care am trimis scrisori acolo, așa, pă ascuns. Și profesorul meu de limba latină, Mihai Novac, o avut o soție care era profesoară dă limbi străine și m[i]-o făcut traduceri în limba... olandeză. Și știu că tot am trimis scrisori acolo...

Și până la urmă banca din Haga m[i]-o trimis banii cu destinație : păntu construcție de locuință, păntu mașină și pentru Comtunist (râde – n.n.). Așa am avut io visuri să-mi iau o Dacie... Aia nu mi s-o aprobat, dar mi s-o aprobat să-mi cumpăr un apartament. Și ăștia, când m[i]-or trimis banii din Olanda, m[i]-or trimis la Terra București cu destinația pentru construcția de locuințe. Bine, socotit în lei, cât or plătit ăștia... io am plătit apartamentul de șase ori. Asta o fost... Și or mai rămas ceva bani pentru Comtunist... Da' am dat de șase ori valoarea apartamentului, echivalentul în valută...

1. Întreprinderea pentru Mecanizarea Agriculturii și Industriei Alimentare.

Da' comuniștii voiau să declar că banii-s moștenire, că era ceva lege pe vremea lui Ceaușescu că, dacă-i moștenire, n-ai dreptul decât 2% din valuta aia...

2% din cât era, nu mai rămânea nimic...

Da, da. Deci asta vroiau ei. Că dup-aia am aflat că ăștia din bancă luau niște premii dacă realizau chestia asta. Deci, dacă eu scoteam pă gură că-i moștenire, eram descoperit. Na, și pă chestia asta m-o... plimbat pe la Securitate cinci ani, vă spun, da' nu de două ori pe săptămână, o dată pe săptămână eram la Oravița, la Securitate. Acolo: *Ce, iar asta ai scris... Dacă știți altceva, scrieți altceva... Io asta știu. Pe numele meu o pus banii ăștia...* Că ce-o făcut taică-mio, că toată lumea știa c-o fost legionar. Că parcă numa' el o fost legionar... Și Iosif Constantin Drăgan o fost și o plecat... Și mai mulți care-or fost legionari s-or dus în Germania. Tata n-o vrut să plece. Pă' atunci cine mai rămânea aici să lupte cu ăștia roșii? Și după-aia... no, cum o fost cu legionarii, că știți că or băgat comuniști între ei, i-o compromis până la urmă... și-o bătut joc de ei cum o vrut, că erau tari comuniștii, că erau cu rușii-n spate, ce să discutăm.

Și aștea erau problemele lor mari, ale Securității, că dă unde am știut io că să trimit acolo, că nu știu ce... Și, până la urmă, după cinci ani, m-am dus la București, la Ministeru' de Interne. Știu că erau trei oameni acolo, unu-n față, o judecătoare sau ceva magistrat. Și-ăia când m-or văzut, m-or întrebat și ei că de unde am știut să trimit acolo și să-mi vină banii cu destinație. *De unde ai știut?* Și io am spus: *Pă' am aflat și io că pântru construcția de locuință trebuie să trimiți banii în firma Terra București. Iaca, am făcut și io o școală, mi-s inginer, m-am descurcat și io într-un fel, cum am putut.*

Și la București m[i]-o arătat un dosar: *Domne, uitați, aveți dâin Oravița un dosar cu 200 și ceva de pagini...* Erau numa' reclamații că ce-o făcut tată-mio... Și io am înțeles că le era urât, cum să-mi fac io apartament în Timișoara. Na, și atâta le-am spus acolo, la București: *Io n-am ce să fac. Dacă taică-mio o făcut ce scrie acolo, în dosaru' ăla... îi problema lui. Dar eu nu l-am cunoscut pe tata. Io nu mi-s vinovat cu nimic.* Că o făcut bine, c-o făcut rău, asta nu e să judec io, la ora asta... Indiferent ce-o fost și indiferent ce scrie în cărți și indiferent ce-mi spune unu ș-altu'. Și io n-am făcut niciun rău și le-am spus: *Io am doi copii, vreau să trăiesc aici, în România. Nu vreau să plec în străinătate. Io mi-s român aicea, mai cânt muzică populară...* Cântam cu fluieru', cu ocarina, cu d-astea, eram pe la festivalu' Cântarea României.

Că doar am fost de-atâtea ori în străinătate și... or fost și chestii, că mă urmăreau și-n străinătate, că să nu rămân io acolo. Dă câte ori am fost și-n Franța și n-am vrut să rămân...

Vi s-au făcut propuneri să rămâneți?

Da, sigur, da! Chiar am fost cu Carlos Ben-Pott¹. ăsta are o groază de discuri, *Flûtes des Andes*, *Fluierele Anzilor*, cântă ei *El Cóndor Pasa* și d-astea. Na, și ăia chiar m[i]-o zâs să mă duc cu ei, că ei or înțeles că vreau io să rămân... La un spectacol, în final, a acceptat el să-mi dea un *quena*², io să-i dau un fluier, o chestie din asta, așa... politizată, io știu...

1. Carlos Ben-Pott, muzician argentinian, cofondator la Paris al formației Los Incas, celebră la sfârșitul anilor '60 după colaborarea cu Simon and Garfunkel la cântecul *El Cóndor Pasa* (*If I Could*).

2. Quena – flautul tradițional din zona Anzilor, făcut din trestie sau din lemn.